

Δημήτρης Σκάλκος

Ο πολιτικός επιστήμονας και διεθνολόγος παρουσιάζει ιδέες και προτάσεις που αντιστοιχούν στη μεγαλύτερη πρόκληση του νέου οικονομικού κύκλου

Το ιερό δισκοπότηρο της ανάπτυξης

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΟΥΛΓΕΡΙΔΗΣ

Ολοκληρώνοντας το βιβλίο του Δημήτρη Σκάλκου «Ο μίτος της ανάπτυξης» – και μάλιστα μετά το αποτέλεσμα των πρόσφατων ευρωεκλογών – ήταν ζήτημα δευτερολέπτων να εμφανιστεί η ιερή σκέψη: τι θα μπορούσε να αντιτάξει στον συγγραφέα ένας εκπρόσωπος της ετερόκλητης κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας; Ποια αντεπιχειρήματα θα επικαλούνταν αντικρίζοντας στον καθρέφτη του βιβλίου τις υστερήσεις της οικονομίας για τις οποίες φέρει ευθύνη

Η ανάλυση δίνει προτεραιότητα στη σχετικά υποβαθμισμένη έννοια του δημόσιου συμφέροντος

και τις πρωτοβουλίες που ποτέ δεν πήρε για να ξεκινήσει ο επόμενος κύκλος οικονομικής ευημερίας;

Με ημερομηνία έκδοσης τον Μάρτιο του 2019, ο πολιτικός επιστήμονας και διεθνολόγος κατέθεσε λίγο πριν από την έναρξη της τρέχουσας προεκλογικής περιόδου την αποτίμησή του για τον αγώνα του «ιερού δισκοπότηρου»: της ανάπτυξης. Είναι ίσως η λέξη με τις περισσότερες αναφορές στον πυκνό πολιτικό χρόνο τον οποίο όλοι έχουμε ζήσει από το 2010 μέχρι σήμερα. Από μια πρώτη εκτίμηση του εκλογικού αποτελέσματος φαίνεται

να ήταν και ένα από τα «διακυβεύματα» που οι ψηφοφόροι πίστωσαν στον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης (σύμβουλος του οποίου, σε θέματα οικονομίας της ανάπτυξης, είναι εσχάτως ο Δημήτρης Σκάλκος).

Η ανάλυση που επιχειρεί ο συγγραφέας διακρίνεται για τη στέρεη εποπτεία σε βάθος δεκαετίας, δίνει προτεραιότητα στη σχετικά υποβαθμισμένη έννοια του δημόσιου

συμφέροντος, υπενθυμίζει τις κοινωνικές ανισότητες που δεν επιτρέπουν στην οικονομία να ανασάνει, παρέχει χώρο στην περιφερειακή διάσταση της αναπτυξιακής πρόκλησης. Πίσω από την (πλούσια) λίστα σε ιδέες και καινοτομίες, τις οποίες οφείλει να δοκιμάσει η ελληνική οικονομία, ο Δημήτρης Σκάλκος δεν ξεχνά τις βασικές στρεβλώσεις που υπερβαίνουν τον χρονικό ορίζοντα της πρόσφατης

κρίσης. Κυρίως, δηλαδή, τη μετάβαση από τον εσωστρεφή πελατειακό καπιταλισμό της Μεταπολίτευσης σε μια ανοιχτή οικονομία που θεωρακίζεται με κατάλληλους θεσμούς. Τις παγιωμένες πρακτικές των συντεχνιών, καθώς και την ιδεοληψία της προσοδοθηρίας, φαινόμενα που έχει αναπτύξει και στο προηγούμενο βιβλίο του «Αλλάζει η Ελλάδα»; (εκδ. Επίκεντρο, 2016).

Ο Δημήτρης Σκάλκος δεν αναλώνεται σε περιγραφικές διαπιστώσεις για τη μνημονιακή Ελλάδα, αλλά γράφει ως ειδικός στα οικονομικά της ανάπτυξης. Βρίσκεται, λοιπόν, ένα βήμα πιο κοντά σ' «αυτό που έρχεται», όπως επιγράφεται ένα από τα καταληκτικά κεφάλαια. «Εάν δεν κατορθώσουμε να ανατρέψουμε τις αρνητικές οικονομικές / διαρθρωτικές (αλλά και δημογραφικές) τάσεις, διακινδυνεύουμε να βιώσουμε το εφιαλτικό σενάριο της πολύχρονης αναπτυξιακής στασιμότητας, με σχεδόν μηδενικούς ρυθμούς ανάπτυξης...» γράφει ο ίδιος (σελ. 141). Διαπίστωση που συμπυκνώνει με τον τρόπο της ένα βασικό και πολύτιμο συμπέρασμα: μαζί με την εφαρμογή των διαρθρωτικών αλλαγών και την εμπέδωση νέου θεσμικού πλαισίου η πολιτική ηγεσία οφείλει να εξουδετερώσει τα «βαρίδια» της ανάπτυξης.

Προτάσεις

Συνήθως, σε αντίστοιχα εγχειρίδια φτάνει αργά ή γρήγορα η κόπωση του αναγνώστη καθώς αναζητά τις «λύσεις» επί του πρακτέου που υπόσχεται ο τίτλος. Το βιβλίο του

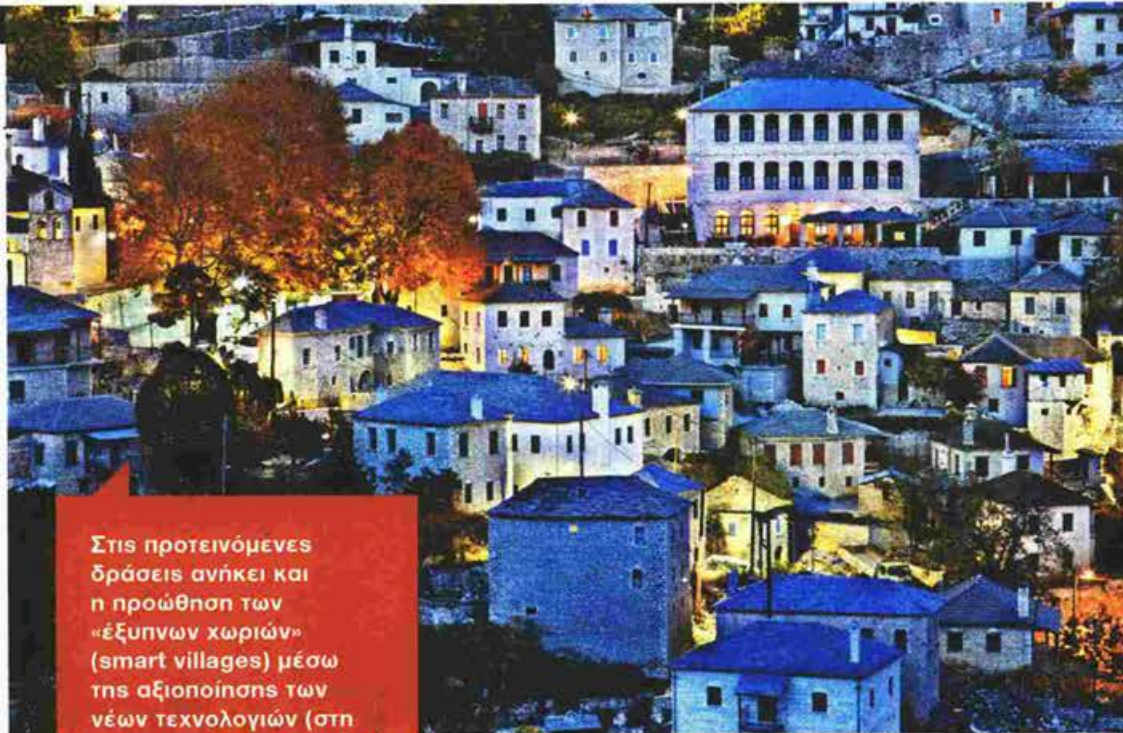
Σκάλκου αποτελεί εξαίρεση, όσο αφήνει να διαφανεί η δημοσιογραφική ανάγνωση. Όπως σημειώνει στον πρόλογο ο Μάνος Ματσαγγάνης, ο συγγραφέας «προτείνει τη (λελογισμένη) μείωση της φορολογίας, αλλά χωρίς υπερβολές και χωρίς αυταπάτες ότι από μόνη της αρκεί για να εγγυηθεί την ανάκαμψη... Ως καλός φιλελεύθερος απορρίπτει το «κράτος - δυνάστη», αλλά ως απροκατάληπτος άνθρωπος αναγνωρίζει ότι το κράτος μπορεί να γίνει «καλός υπηρέτης». Στην ανάλυση αυτή, προσθέτουμε από την πλευρά μας, δεν κλείνει τα μάτια στην περιορισμένη αποτελεσματικότητα των πρόσφατων προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής αναφέροντας ως βασικότερους παράγοντες «το ίδιο το περιεχόμενο των προγραμμάτων, την απουσία ιδιοκτησίας των επιχειρούμενων μεταρρυθμίσεων και την εσωτερική πολιτική αστάθεια» (σελ. 23). Επισημαίνει την ανάγκη να βρούμε τη θέση μας «στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας, καθώς δεν παράγουμε σύνθετα και επαρκώς διαφοροποιημένα προϊόντα», αν και η Ελλάδα καταγράφει υψηλές επιδόσεις π.χ. «στην κατοχύρωση ευρεσιτεχνιών των αφοδήμων της όπου κατατάσσεται δέκατη παγκοσμίως» (σελ. 45). Υποδεικνύει ότι εθνικός Στόχος Πολιτικής μπορεί να είναι η μετάβαση στην «οικονομία της γνώσης», με την ανάπτυξη των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών.

Από τα καλύτερα κεφάλαια αποδεικνύεται εκείνο που αφορά τις εθνικές αναπτυξιακές πολιτικές σε επίπεδο περιφερειών, το οποίο άλλωστε καταλαμβάνει τις περισσότερες σελίδες (83-123). Απέναντι στις πληγές που έχει αφήσει η κρίση στην ελληνική περιφέρεια, κομβική σημασία αποκτούν εδώ η καινοτομία, οι συνέργειες, η Πολιτική Συνοχής, η ειδική μέριμνα για τις ορεινές και νησιωτικές περιοχές. Χρεώστε το και πάλι στη δημοσιογραφική επαγωγή, αλλά διαφαίνεται εδώ ένα είδος ευαισθησίας για τον τρόπο που η ανάπτυξη οφείλει τελικά να διαχυθεί στο κοινωνικό σώμα ξεφεύγοντας από τον δοκιμαστικό σωλήνα των ειδημόνων.

Δημήτρης Σκάλκος
Ο ΜΙΤΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Εκδ. Επίκεντρο, 2019, σελ. 174
Τιμή: 8 ευρώ

Στις προτεινόμενες δράσεις ανήκει και η προώθηση των «έξυπνων χωριών» (smart villages) μέσω της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών (στη φωτογραφία το Συρράκο)

Απόσπασμα

Η «κοιλιάδα των δακρύων»

«Η μεταρρυθμιστική διαδικασία δεν είναι ποτέ γραμμική, οι μεταρρυθμίσεις αποδίδουν σε βάθος χρόνου και νέα δεδομένα ανακύπτουν διαρκώς. Μία κυβέρνηση θα υποχρεωθεί εκ των πραγμάτων να διασχίσει την «κοιλιάδα των δακρύων» μέχρις ότου να αποδώσουν οι πολιτικές της. Είναι λοιπόν σημαντικό να εφαρμοστεί μία στρατηγική προώθησης του μεταρρυθμιστικού προγράμματος η οποία:

- να δίνει προτεραιότητα στις μεταρρυθμίσεις άμεσης απόδοσης (π.χ. Μείωση φορολογίας εισοδήματος) ώστε τα οφέλη τους να γίνουν σύντομα αντιληπτά από τους πολίτες, παρέχοντας έτσι υποστήριξη και πίστωση χρόνου στην κυβέρνηση

- να διασφαλίζει την κατάλληλη αλληλουχία των μεταρρυθμίσεων ώστε να αποφεύγονται πιθανές αλληλοακυρώσεις

- να οικοδομήσει την απαραίτητη κοινωνική συναίνεση και τις αναγκαίες πολιτικές συμμαχίες

προκειμένου να περιορίζει τις αντιδράσεις που θα μπορούσαν να στρεβλώσουν ή και να ακυρώσουν τις αλλαγές. Αυτό το ζήτημα είναι το πλέον κρίσιμο.

Τα παραπάνω αποτελούν, μεταξύ άλλων, ζητήματα πραγμάτευσης του γνωστικού πεδίου της πολιτικής οικονομίας των μεταρρυθμίσεων. Φοβούμαστε ωστόσο ότι οι δυσκολίες που ορθώνονται μπροστά μας ξεπερνούν τον ορίζοντα των δημοσιονομικών περιορισμών ή των διαρθρωτικών υστερήσεων. Είναι τέτοια έκταση και πολυπλοκότητα οι αλλαγές που πρέπει να πραγματοποιηθούν ώστε δεν πρόκειται να μακρομερέυσουν χωρίς προηγουμένως να υφίσταται μια Πολιτική Συμφωνία... Και βέβαια να διαρραγεί το βαρύ πέπλο του μοχθηρού λαϊκισμού, της διάχυτης απογοήτευσης και παραίτησης, της έκδηλης καχυποψίας και της ανασφάλειας που έχει επικρατήσει στη ζωή του τόπου μας και μας εμποδίζει να αλλάξουμε πορεία».